

JUHÁSZ ZSUZSANNA

Rebeka

Rebeka, Rebeka, te, aki tán az Erzsébet nevet kaptad valamikor a szüleidtől a keresztségben, de közben annyi nyavalyád lett, hogy itt valamiféle dicstelen, tisztelet nélküli javasasszony lettél. Levelek, füvek, virágok és gumók jó ismerője, hát ragadt, rád ragadt valahogy a Rebeka név.

De nem lettél elég nagy, nem nőtted ki magad, nem tudtad magad jól adminisztrálni, hát csak javaslattevő maradtál itt, nem magabiztos, hiteles gyógnővényszakértő. Ha máshova születesz, betegek zarándokoltak volna hozzád tömegével. Mert füled az volt, jól kifinomult hallásod a másik bajára, legfőbb-leghőbb szükségletére. Senki, akit ismertem életemben, nem tudott ilyen szépen, tapintattal együtt érezni, együtt rezegni a másik testével-lelkével, mint te. Én sem. Nekem diót hoztál, pár szem diót, mert már csak az kellett a vizes piskótámhoz. Én meg már, szégyen, de nem emlékszem, mivel viszonoztam a kedvességedet. Ha tudom, hogy az utolsó csereberénk lesz, biztosan megjegyzem. De azt hittem, csak amolyan játék lesz teveled is ez a cserélgetődsi, ahogy más asszonyokkal és lányokkal is persze. Amolyan véd- és dacsövetség a szegénység és pénztelenség ellen. Női dac, nem komoly, nevetésbe futó durci, hogy azért is, csak azért is lesz hetente legalább egyszer süti. Süti a sütőben, a süti illata a házban, a süti a családtagok szájában, sütiillat, ami legalább egy este elnyom, elural minden hétköznapi, mindennapi félelmet, hogy egyszer nem lesz, süti se lesz, és semmi se lesz az asztalon.

Ha máshova, máskor születesz, papnő lennél. És a legfőbb sóhajtások meghallására, leghőbb vágyak kitalálására tanítanál másokat. Az együttérzésre, Rebeka. A beleélésre, aminek nincs szerve az emberben, nincs agyi központja, mert tán az ember egésze képes rá, lenne rá képes. Ahogy most a szociopaták képesek kicsalni aktuális prédájuk legtitkosabb, legfőbb, rejtett vagy rejtetlen vágyait, és teljesíteni, látszólag, azaz nem emberségből, hanem anyagi haszonért beteljesíteni. De te csak úgy, kapásból voltál együttérző, és ingyen és válogatás nélkül. Azokkal éppen, akiket melléd sodort a szél. Nem volt ez a világ neked való. Neked olyan kellett volna, amiben az ember nem azt kérdi minden szavával, tettével, hogy mi kell még nekem, hanem azt, hogy neked mire van még szükséged.

Hát ezért nem tudok nyugodni. És hiába szégyellem, hogy lassan egy éve már ideje lenne búcsút vennem tőled, nem tudok. Nem tudok szépen, nyugodtan búcsúzni. Ha rád gondolok, újra és újra felkavarsz, hiába várom, hogy ne. Hogy valami rendet, rendezettséget lássak, ha tovább nem is, csak egy percre, hogy búcsúzni tudjak tőled. Te újra és újra a forgósze-

lem leszel, életem, világom felkavarója újra. És nem érzem, hogy búcsúzni kellene, dehogy, inkább dühöt érzek. Haragot, tehetetlen, tárgy nélküli haragot. Nem ok nélküli, de mégis céltalan haragot újra és újra, ha eszembe jutsz. De ha létezhet tárgy nélküli félelem, azaz szorongás csak úgy, bele a nagyvilágba, akkor miért is ne létezhetne tárgy nélküli düh, bele a nagyvilágba? Névtelen, tehetetlen harag, csak úgy? Hát ne, Rebeka? És hiába, hiába nézem szakmányban a naiv, erkölcsnemesítő, szellemekkel suttogó filmeket, hogy nekem már nincs más dolgom veled, csak segíteni téged, hogy el tudj szakadni innen, hogy át tudj menni innen odaát. És nem tudok elég nyugodt lenni ehhez, és nem is akarok, és nem is merek. Mert ugyan tudnék-e én, a kis senki segítők segíteni a nagy segítőknek? Annak, aki mindnyájunknál jobban tudta, de sose mondta, csak élte, hogy merre kellene haladnia a világnak, vagyis az embernek, mindig is, bárhol, bármely világban? Lehet-e, kell-e segíteni a segítőknek? Ugye, te tudod, te odaát is tudod, mit kell tenned, és ugye tudod, hogy jobb lenne, ha maradnál még, bár félemlerőként, félszellemlerőként biztosan nehezebb. De maradj még, maradj még, csillagom! Mert lásd, anyám hívott így olykor, anyám, ha valahogy sikerült beteljesülnünk. Ő énvelem, én pedig ővele. Ha sikerült elkapni azt a pillanatot, amikor semmi se volt fontosabb, mint jó, szép szövetségünk meglátása, megpillantása annak, aminél nincs fontosabb a világon. Hát lásd, csillagom, láss engem és szánakozz rajtam. Szánj, mert nekem még ügyes-bajos, földi dolgaim vannak, mert én még itt téblábolok, és eretnek is vagyok. Lásd, mert lehet, hogy te már látod a fényt, amin át feljebb, tán valamiféle örök, gondtalan és fájdalom nélküli világba juthatnál, de én nem engedlek. Így nem, így biztosan nem, ha addig élek is! És lehet, lehet, hogy sose tudlak elengedni, lehet, hogy évek múlva is csak haragom lesz, ha rád gondolok. Ha legalább szavak, szavak maradtak volna utánad. Szavak, általad írt szavak. De a határidőnaplód-ban mindig is csak más szavai voltak, nevek, telefonszámok és a hozzájuk kapcsolt feladatok, hogy kinek, mit ígértél, vagy kivel mit akarsz, ígéret, kérdés nélkül is. De szavak ott magadhoz, magadért sose voltak.

És másoknak se voltak szavai, írt, leírt szavai tehozzád. Csak talán a szégyen, igen, a szégyen az biztosan kíséerte utadat, a mások szégyene, ha elfelejtették viszonzni a szívességedet, s mert már nem is tudják, mert meghaltál. Hisz' nekem is az jutott rögtön eszembe a halálhíredre, hogy jajj, ugye viszonztam a diót? Ugye már viszonztam?

Vagy ezért csináltad? Képes voltál egyetlen vonással áthúzni az eddigi életedet? Hogy nem igaz, amit a férjed mondott, hogy feladtad, hanem éppen hogy nem? Nem adtad fel, hanem hátraarcot csináltál? Hogy életdben először rossz akartál lenni, rossz, dacos, komisz gyerek? Hogy kíváncsi lettél hirtelen, milyen lesz a világ, hogy reagál, ha ez egyszer rosszat kap tőled? Gyógyír helyett fájdalmat? Hogy hittél, te is hittél valamiféle itt, földközelen, emberközelen való téblábolásban, mielőtt végleg az

ember a végleges odaátba jut? A végleges és tényleges ismeretlenbe? Hát akkor nézd, nézd csak kedvedre, ki milyenné vált a haláloed után! A férjed azonnal talpra állt, mint egy jólnevelt keljfeljancsi, mert kimondta rád, hogy feladtad, tehát hirtelen magára vállalt minden nemszeretemed munkát, minden szülői feladatot a nagyobbacska, jóformán felnőtt gyerekeitek körül. Kijózanodott és felnőtt. Nem iszik egy kortyot sem, és remekül megosztja a munkát a családban. És a többiek? Szerintem velem együtt ők se tudnak elgyászolni téged, mert nézd csak, nézd. Nem gyászba borultunk miattad, nézd, hát nem szomorúan nevetséges, hogy inkább szegyenbe borultunk. Szégyelljük, hogy nem viszonzottunk téged eléggé, hogy úgy vettünk, mint akinek hobbjia, szenvedélye az adás, a másik kényének-kedvének keresése. Hát bizonyára sokan már bánják, hogy nem viszonzottak téged időben. És inkább felejteni akarnak téged, felejteni minél előbb, mert élni kell, mert az ember hamar elfelejti, magába tapossa, mint sárba, ha rosszat tesz, míg ha jót, arra szívesen emlékszik.

Hát lehet, lehet, hogy már csak magam vagyok. Magam, szemben a haraggal. És lehet, hogy te csak por és hamu vagy. És hús voltál és csont voltál csak a kerek alatt. Lehet. De ha rád gondolok, csak haragom van, és szavaim nem nagyon. Csak képek, egyre halványodó képek, ha rád gondolok. Újra és újra ugyanazok, és még mindig úgy kezdődnek, hogy ha:

Ha nem permetezték volna meg a vaníliát, amit testtejként a bőrödre kentél,

Ha nem lettél volna a permetre allergiás.

Ha a vérző, vérezgető foltok helyett csak csalánkiütést kapsz tőle.

Ha nem mondta volna a főnököd, hogy ilyen visszatetszést keltő foltokkal nem is dolgozhatnál emberek között.

Ha ezek a sebek nem tették volna próbára az önuralmadat, amire mindig is büszke lehattél volna, de nem voltál. Most is csak magadat szidtdad, hogy nem veszed észre, mikor véresre vakarod a foltokat.

Ha hittél volna Jézusban, akinek sebei itt-ott még mindig kijönnek egy-egy szentéletű emberen.

Ha hittél volna a rosszban, a rosszakaratban, ha képes lettél volna felismerni mások rosszakarátát, akkor hihettél volna valami ördögi dologban is az allergiáddal kapcsolatban.

Rákenhetted volna a Sátánra a vérző sebeket.

Ha a lányodat nem azokban a hetekben küldte volna vissza a fiúja, mint nem megfelelő. Nem megfelelő az együttélésre, házépítésre, gyerekszülésre.

Ha nem akkoriban mondja a srác, hogy a lányod megfojtja, és ezért levegőre van szüksége, azaz különélésre.

Ha nem látod, hogy a kerge kis tyúk bevette a maszlagot, és csak hétvégen megy át a fiúhoz egy tálca süteménnyel a kezében, és friss, készséges

puncival a bugyijában. De szigorúan és csak már mint barát.

Ha nem maradnak el a férjed főnökei kéthavi bérével.

Ha el tudtátok volna adni a nagy lakásokat, hogy gyorsan pénzhez jussatok.

Ha nem fanyalgott volna a fiad, hogy már megint párizsis szendvicset csomagoltál neki.

Ha a férjed nem ült volna egyre gyakrabban félrészezen kocsiba.

Ha lemondta volna arról a hülye ruhaöblítőről. Mert a végén már alig jutott bármire, de te ragaszkodtál. Ragaszkodtál a ruhaöblítőhöz, hogy anélkül nincs mosás. És megvetted. Drágán, egy nonstop boltban.

Pedig a férjed arról panaszkodott, hogy a megszokott boltjában is titokban megemelték a kenyér árát. De ő észrevette.

Ha a férjed tudta volna tartani a száját. És céltalan, értelmetlen házi acsargás helyett azt mondja neked, hogy jól tetted, szívem. Kell az az öblítő.

Ha a férjed vezetés közben nem lök meg egy-egy drága autót, hogy na, ez se munkából megy haza. És akkor gyorsított, és legalább nem hagyta magát megelőzni. Egyszer majdnem mindhárman ottmaradtunk, mert visszapillantója se volt már a végén a férjed autójának. Nem volt rá pénze. Csak dühe volt. És nem vette észre, hogy ahogy ő egyre dühösebb lesz, te egyre szelídebb. Azt kérdezted tőle a forró pillanatok után, hogy hogyan számolsz el majd a férjemmel, ha én meghalok az úton? De nem voltál haragos. Csak számba vettél engem, mint lehetséges tartozást. Ahogy eddig is, mindig is magadra vetted a családot, a többiek rosszaságát, kártevését, lustaságát és fizetét. Fizetét helyettük is. Ahogy a férjednek is fizetét folyton a nyolc év korkülönbségért. Ő volt a fiatalabb, ezért úgy érezted, fizetned kell. És fizetét évtizedekig. Többletmunkával otthon és másodállásokkal idekint. És hallgatással és tűréssel, és tán végtelen aggodalommal. Pedig a férjed nem volt macsó. Egy beszari kis féreg volt. Idekint beszari, mert nem mert pénzt kérni két hónap munka után sem, mikor már ennivalóra se telt, és féreg otthon. Mert előtted nagy volt, egy nagy, harcos gorilla, aki parancsolgat a felnőtt gyerekeinek.

Ha az erejét arra fordította volna a férjed, hogy megkérdezze a sebészt, miért kezdtek a műtét után hullani a fogaid? A műtét ugyanis sikerült, az arcidegeidről leszédtek a folytonos fájdalmat okozó eret. Fájdalmaid hát tényleg nem voltak, de lassan fogaid sem. És azt mondtad, nem jutott eszembe. Nem jutott eszedbe, hogy megkérdezd, hogy te kérdezd meg a hullás okát, mert azt is mondtad, engem már annyiszor átvágtak, hogy nem jut eszembe megkérdezni, miért is?

Ha aznap nincs szabadnapod, hogy reggel el tudj menni sétálni.

Ha a férjednek valami gyanús lett volna, mikor bevitted neki a kávé.

Ha nem dobod be elmenetkor a postaládába a mobilodat, a személyidet és a kulcsesomódat.

Ha nem süttött volna a nap, és vissza kellett volna fordulnod ernyőért, melegebb kabátért.

Ha nem laktok túl közel a metróállomáshoz, ha lett volna kicsivel több időd gondolkodni. Mondjuk rám gondolni, bár ezekben a percekben én is csak rontottam volna a helyzeteden. Mert mikor egyszer azt mondtad, nem tudsz aludni, azt feleltem, az a jó. Örülj neki, több időd marad élni. És nem láttam, vagyis láttam, láttam a fanyar mosolyt, a keseredést, hogy élni? Ebben az életben? Még több idő, így, ehhez? Mert azt hittem, nem a halálra gondolsz, arra, hogy ennél az életnél a halál is jobb. Hanem arra, hogy nehéz a munkánk, hogy ilyen munkából tényleg nem kellene több, mert nem is bíránk, képtelenek lennénk ennél többet dolgozni.

Ha a műtét után érezted volna az ízeket, legalább az ételek ízét, a falat ízét a szádban. Mert panaszkodtál, hogy nincs kedved enni, mert nem érzed az ízeket. És lehet, hogy nem érezted tényleg, mert véletlenül elnyiszszantották az ízérzékeléshez szükséges ideget, ahogy tán a fogaid is ezért hullottak. De lehet, hogy nem, lehet, hogy csak zuhanórepülésben voltál, zuhantál egyre a depibe, s ezért enni se volt kedved, , és nem volt senki, senki körülötted, hogy észrevegye ezt a csendes, haragtalan hullást. Ezt a néma, zajtalan mozgást, ahogy tán az angyalok tudnak jönni és menni az életünkben.

Ha hinnék az angyalokban. De én csak benned hittem, a kenyérben és rajta a sajtban, amit neked adtam egyszer. Akkor is csereberéltünk, munkahelyi vacsorát éppen. De láttam, hogy kínos neked együtt enni velem, mert nem tudtál rágni, csak nyeldekélni, és én inkább nem néztem rád, úgy ettem, úgy beszélgettem veled.

Ha akkor rád nézek, az arcodba nézek, és azt mondom, elég. Elég, hogy te mindenkit szeretsz, mindenkit megértesz, mindenkit dicsérsz, hogy mindenki minden útjára azt mondd, hogy jó. Csak te csinálsz rosszul mindent, csak az a kevés, amit te adsz, csak te vagy az, aki nem elég. Nem elég jó.

Ha azt mondom neked akkor éjszaka, hogy hülye vagy. Hogy jó vagy, hihetetlenül jó vagy, hihetetlenül áldozatkész. De hülye vagy. Mert ilyen ember, mint te vagy, nincs. Vagy ha van, az itt eltévesztette a házszámot. De ha azt mondom, rosszkor, rossz helyen születted, akkor most azt érzem, a halál felé segítettelek. Hogy miattam esetleg eszedbe jutott új életet kezdeni valamikor, máskor. És máshol. Csakhogy én ebben nem hiszek. Hiszek a szentséges emberekben, de abban már nem, hogy a jusunk az Isten trónusa körüli örök üldögélés lesz. Különben is, csak beszélgettünk. Te tervezgettél, én ettem. Falusi házat szerettél volna a közelben, ahol állatokat tudtál volna tartani. És ahol lett volna egy diófád biztosan.

Ha odalent szembenézel előbb a metróvezetővel. De hozzászoktál, hogy lehajtott fejjel beszélj és egyél. Hogy ne lássák az arcod allergiás sebeit és a fogatlanságodat. Tehát még utoljára ezt is benézted. Ezt dobta

neked a gép. Az őrangyalod meg persze megint nem volt sehol. Vagy késett. Vagy ott volt, nagyon is ott, és bölintott. Valaki sajnos csak rád nézett abban a reggeli tömegben. Akiben aztán az őrangyalodat ismerhetted fel, sajna. Már ha hiszel ilyesmiben. Sohase mondtad. Az almában hittél, a dióban, a cocában, aki várt volna esténként abban a vidéki házban, ahova vágytál.

Ha ránéztél volna a fiatal fiúra vagy lányra, mielőtt ugrasz, és megszánod, hogy nem rontod el a napját, nem terheled meg az életét.

Hogy egyszer, még utoljára is mást szántál volna meg a magadra figyelés helyett, újra és megint csak mást, te, akinél együttérzőbbet nem ismertem, szájalomra képesebbet soha.

Nem tudom, Rebeka, nem tudom, mit tegyek veled. Ha tényleg van ilyen, hogy te itt vagy még, menj nyugodtan. Ha látod azt a hülye fényt, és tényleg van, hát tőlem mehatsz. Lehet, hogy tényleg van valamiféle nirvána szerű a jótét lelkeknek vagy bárkinek.

De ha akarod, az őrangyalom is lehetsz, bár Isten ne vegye bűnömül, én ilyesmiben nem hiszek. Lehet, hogy én meg túl sokszor voltam egyedül, és nem is volt igényem soha olyan nagy emberi kapaszkodásra. Kapaszkodásra társba, gyerekbe, szülőbe, barátba. Szóval én is eléggé elfuserált vagyok. Viszont, ha akarod, lakhatsz a diófánkban vagy nálam, lehet a tiéd bármelyik fám vagy bokrom. Ha bújó, elbújó lélek akarsz lenni, csak válassz. Lakhatsz a fügefámban, de van fehér eperfám is és borókám, de bodzabokor is van a ház körül és birs is. Csak válassz nyugodtan. Majd csak felismerlek valahogy.

Ha már egyszer nem néztél rá a metró vezetőjére azon az őszi reggelen.